

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/dodatki-historyczne-do/66100,Kuryer-Kielecki-Poczatki-sowietyzacji-Polski-rok-1945-Dodatek-prasowy-do-pobrania.html>
02.03.2026, 04:13

Kuryer Kielecki. Początki sowietyzacji Polski - rok 1945. Dodatek prasowy do pobrania [PDF]

Wydawnictwo przygotowane przez Delegaturę IPN w Kielcach - 18 lutego 2019

18.02.2019

W numerze

- Dr Maciej Zakrzewski (Oddział IPN w Krakowie), *Jaltański poker*
- Dr Ryszard Śmietanka-Kruszelnicki (Delegatura IPN w Kielcach), *Nowa rzeczywistość - początki władzy komunistycznej na Kielecczyźnie*
- Robert Piwko (Delegatura IPN w Kielcach), *Sandomierski przyczółek komunizmu*
- Marzena Grosicka (Delegatura IPN w Kielcach), *Dzięki Armii Czerwonej mamy władzę w rękach...*
- Marzena Grosicka (Delegatura IPN w Kielcach), *Rola ludowców w przejmowaniu władzy na Kielecczyźnie*
- Dr Ryszard Śmietanka-Kruszelnicki (Delegatura IPN w Kielcach), *Nie możemy trwać w bierności" Zrzeczenie Wolność i Niezawisłość wobec sytuacji politycznej w 1945 r.*

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Kurier Kielecki
wydają:

**Echo
Dnia**

www.echodnia.eu

KIELECKI OCHOTNICZY
SZWADRON KAWALERII
im. 13 Pułku Ułanów
Wiłkieskich

www.trzykacie.pl

Kurier Kielecki

specjalna gazeta okolicznościowa

Kurier Kielecki wydają „Echo Dnia” i Kielecki Ochotniczy Szwadron Kawalerii im. 13 Pułku Ułanów Wiłkieskich

NR 2 (44)

Poniedziałek, 18 lutego 2019

Projekt
„Kuriera
Kieleckiego”
zrealizowano
przy wsparciu
finansowym
Instytutu
Pamięci
Narodowej

POCZĄTKI SOWIETYZACJI POLSKI - ROK 1945

Kiedy 21 marca 1921 r. do Warszawy dotarła wieść o podpisaniu w Rydze pokoju z Sowietami, ówczesny Naczelnik Państwa Józef Piłsudski przebywał w Teatrze Narodowym. Wśród publiczności zapanał powszechny entuzjazm, jedynie Piłsudski nie podzielał ogólnego nastroju. Miał wtedy wypowiedzieć kasandryczne słowa: „Z czego dzisiaj nie te Polacy, czy nie rozumieją, że ten traktat jest naszą klęską i że jeżeli nie Lenin, to jego następca będzie rządził w Warszawie”. Nie mylił się. Niespełna 24 lata później, 19 stycznia 1945 r. na Alejach Ujazdowskich w Warszawie odbyła się deflata I Armii Wojska Polskiego. Na trybunie honorowej zasiadł sam marszałek Georgij Żukow, u jego boku stali m.in. Bolesław Bierut, Władysław Gomułka i generał Michał Rola-Zymierski. Wśród ruin miasta rozpoczęła się ostatni tragiczny etap utraty przez Polaków własnego państwa.

Manifestacja zorganizowana przez władze w 1945 r. w Małborku. Ze zbiorów Archiwum IPN.

JALTAŃSKI POKER

Zaczęło się od Rygi

Przytoczone powyżej zdanie Piłsudskiego wyraźnie wskazuje, gdzie należy szukać genezy wydarzeń z roku 1945. Żadne doniesienie wydarzeń politycznych nie jest nigdy wynikiem pojedynczych przyczyn czy jednostkowych decyzji. Jak w życiu jednostek skutkiem zawsze z mieszaniny doraźnych przyczyn i długofalowych procesów. Dlatego wyjaśnienie sprawy polskiej w chwili zakończenia II wojny światowej należy zacząć od wskazania kluczowych wyznaczników, które wykształcały się nawet przez dziesięciolecia i których konsekwencje trudno niwelować za pomocą nagłych środków. Należy cofnąć się ku przeszłości. Państwo Polskie odrodziło się w 1918 r. dzięki wysiłkowi Polaków, ale także dzięki dogodnej koniunkturze geopolitycznej. Prze-

wrót bolszewicki i klęska cesarskich Niemiec zmniejszyła nowemu państwu zajmującemu potencjalnie dogodną pozycję w systemie europejskim. Jednak była to sytuacja jedynie potencjalna. Udało się odzyskać państwo, ale wraz z fiaskiem planów federalnych Piłsudskiego nie udało się na trwałe zaizolować zagrożenia. Połkijński z 21 marca 1921 r. nosił wszelkie znamiona rozejmu, a nie trwałego uregulowania relacji pomiędzy Polską a Związkiem Sowieckim. Za naszą wschodnią granicą Sowieci odbudowywali potencjał imperialny. Wraz z narastającą rewizjonistyczną polityką III Rzeszy w latach 30. znaczenie Sowieców wzrastało dla układu sił w Europie. W sierpniu 1939 r. z Sowietami negocjowali Anglicy i Francuzi, a także Niemcy. Wybór sojusznika dokonany przez Stalina i zawarty pakt Ribbentrop-Mołotow

jasno wskazywał na cele polityki sowieckiej zmierzającej do wywołania wojny w Europie i stworzenia możliwości dla dokonania pochodu Armii Czerwonej przez teren w roku 1920 pod Warszawą.

Niestety te wyznaczniki pozostały decydujące w czasie II wojny światowej. Mimo, że państwa zachodnie wystąpiły u boku Polski we wrześniu 1939 r., zdecydowanie od samego początku liczone na odwrócenie sojuszy i wejście Sowieców do koalicji antyhitlerowskiej, jako czynnik decydujący dla zwycięstwa. W maju 1940 r. rozpoczęła się wojna na Zachodzie, wkrótce Francja skapitulowała, a na stanowisku premiera Wielkiej Brytanii zasiadł, nie ukrywający swoich prosowieckich planów, Winston Churchill. Wybuch wojny niemiecko-sowieckiej z jednej strony rozrywał fatalny dla Polaków

sojusz dwóch totalitaryzmów, ale z drugiej czynił z Sowietów głównego partnera aliantów. Od tej pory sprawa polska zawsze pozostawała w cieniu głównych osów koalicji antyhitlerowskiej.

Montowanie rusztowania

Kolejne sukcesy sowieckiej ofensywy zbliżającej się do granic II Rzeczypospolitej czyniły dla Stalina sprawę polską aktualną. Nastąpił moment kiedy polityka sowiecka mogła inaczej ustalić własne cele wojenne. Nie chodziło już wyłącznie o pokonanie Hitlera, ale o jednoczesne budowanie możliwości najszybszej strefy wpływów w Europie. Od czasu zerwania stosunków dyplomatycznych z rządem polskim w Londynie po odkryciu grobów katyńskich w kwietniu 1943 r. Stalin działał metodą faktów dokonanych. Protesty władz polskich

pozostawały ignorowane, zachodni alianti biernie przyglądali się działaniom swojego strategicznego sojusznika. W styczniu 1944 r. wojska sowieckie przekroczyły granice dawnej Rzeczypospolitej w pobliżu miasta Smoleńska. Agencja TASS wydała komunikat w którym podkreślono, iż rząd sowiecki nie uznaje granicy ryskiej z 1921 r.

Polska Partia Robotnicza w nocy z 31 grudnia 1943 r. na 1 stycznia 1944 r. powołała Krajową Radę Narodową. Dla pomysłodawcy KRN Władysława Gomułka miało być początek budowania prosowieckich struktur władzy alternatywnych wobec Rządu Londyńskiego i Polskiego Państwa Podziemnego. Po przekroczeniu przez wojska sowieckie tzw. linii Curzona utworzono w Moskwie 21 lipca 1944 r. (oficjalnie dzień później w Chelmie) Polski Komitet Wyz-

wolenia Narodowego – namiastkę rządu. Już w tym czasie widoczna była strategia komunistów w postaci kamuflowania prawdziwego charakteru tworzonego przez siebie struktury i fabrykowanie kontrolowanych przez siebie organizacji w celu tworzenia pozorów szerokiej reprezentacji politycznej społeczeństwa. Faktycznie za koalicją marginalnych grupowań zawsze stała wszechwładza PPR.

Rok 1944 r. na ziemiach polskich był okresem próby sił pomiędzy wspieranym przez wojska sowieckie komunistycznym aparatem administracyjnym a strukturami Polskiego Państwa Podziemnego. Akcja „Burza” miała na celu utrudnienie taktyki komunistów. Przy wsparciu Armii Czerwonej i sowieckich organów bezpieczeństwa, przykryciu Zachodu, działania Armii Krajowej były nieskuteczne i dawały komunistom szansę do pacyfikacji ujawniających się struktur podziemnych. Losy operacji „Ostra Brama” czy tragedia powstania warszawskiego stanowiły za powieść przyszłych losów Polski. Ponad miesiąc przed rozpoczęciem decydujących rokowań tzw. Wielkiej Trójki w Jaltie, Stalin jeszcze bardziej wzmocnił swoją pozycję powołując w miejsce PKWN Rząd Tymczasowy z Edwardem Osóbką-Morawskim na czele. Do rozmów na Krymie w lutym 1945 r. Stalin zasiadł dysponując własnym marionetkowym rządem i kontrolą sytuacji w terenie. Churchill i Roosevelt formalnie wspierali coraz bardziej niewygodny rząd w Londynie, ale przede wszystkim kierowali się absolutnym priorytetem pokonania III Rzeszy. To był dla nich najważniejszy punkt widzenia którego układali hierarchię innych pomniejszych celów.

Dokończenie na stronie 2

Pliki do pobrania

[Kurjer Kielecki. Początki sowietyzacji Polski. Rok 1945 \(pdf, 1.57 MB\)](#)